

»LIVING MARXISM«

Den serie skrifter som fremkom i årene 1934-1943 under titlen *International Council Correspondence*, senere omdøbt til *Living Marxism* og slutteligt *New Essays*, udtrykte en gruppe amerikanske arbejderes politiske meninger om den proletariske klassekamp, betingelserne for økonomisk depression og verdensomspændende krig. Idet gruppen betegnede sig selv som Rådskommunist, stod den lige så fjernt fra såvel det traditionelle socialistiske parti og det nye kommunistiske parti, som fra de forskellige »oppositionspartier«, som disse bevægelser frembragte. Den afviste ideologierne og organisationsopfattelserne hos partier fra den Anden og den Tredie Internationale, såvel som hos den dødfødte »Fjerde Internationale«. Baseret på marxistisk teori holdt gruppen fast ved princippet om arbejderklassens selvbestemmelse gennem etableringen af arbejderåd til erobringen af politisk magt og til transformation af det kapitalistiske produktions- og distributionssystem til et socialistisk. Den kunne som følge heraf kun betragtes som en propaganda organisation, der var fortaler for arbejderklassens selvstyre. På grund af denne gruppes og dens ideers relative ubemærkedthed vil det være rimeligt kortfattet at behandle dens forløbere.

Arbejderorganisationer er tilbøjelige til at se hovedbestanddelen i social forandring i deres egen stadige vækst og dagligdags aktiviteter. Imidlertid var det de uorganiserede arbejdermasser i den første af det 20. århundredes revolutioner, der afgjorde revolutionens karakter, og som skabte sin egen nye organisationsform i den spontane dannelse af arbejder- og soldaterråd. Råds-, eller sovjet-systemet fra den russiske revolution i 1905 forsvandt med krusningen af revolutionen, men kun for at genopstå med større styrke i Februarrevolutionen i 1917. Det var disse råd der inspirerede til formationen af lignende spontane organisationer i den tyske revolution i 1918 og, i noget mindre omfang, i de sociale opstande i England, Frankrig, Italien og Ungarn. Med rådssystemet opstod en organisationsform som kunne lede og koordinere meget store massers egenaktivitet for enten begrænsede resultater eller revolutionære mål, og som kunne gøre dette uafhængigt af, i opposition til, eller i samarbejde med eksisterende arbejderorganisationer. Fremfor alt så beviste opkomsten af rådssystemet at spontane aktiviteter ikke behøvede opløses i formløs masseudfoldelse, men kunne ende med organisatoriske strukturer af mere end temporær natur.

I hverken Rusland eller Tyskland svarede revolutionens faktiske indhold til dens revolutionære form. Således var det i Rusland hovedsageligt den almin-

delige objektive uforberedthed til en socialistisk transformation, i Tyskland den subjektive uvillighed til at indføre socialisme med revolutionære midler, som i det store og hele forklarer rådsbevægelsens fejlslag. Den store masse af tyske arbejdere forvekslede den politiske med en social revolution. Socialdemokratiets ideologiske og organisatoriske styrke havde sat sit præg, socialiseringen af produktionen blev set som et regeringsanliggende, ikke som arbejdernes egen opgave. Arbejderrådene, som havde skabt revolutionen, abdicerede til fordel for det politiske demokrati. I Rusland var sloganet »al magt til sovjetterne« blevet fremført af Bolshevikerne af taktiske og opportunistiske grunde. Da de imidlertid først havde magten, demonterede den bolshevikiske regering rådssystemet for at sikre sit eget autoritære herredømme. De russiske sovjetter viste sig ude af stand til at foregribe sovjetternes transformation til partidiktatur.

Det er klart at arbejdernes selvorganisering ikke er nogen garanti imod politik og aktioner, der er i modsætning til proletariske klasseinteresser. Men når det er tilfældet, er de fortrængt af traditionelle eller nye former for kontrol, fra de gamle eller nyligt etablerede autoriteter. Medmindre spontane bevægelser, der resulterer i organisatoriske former for proletarisk selvbestemmelse, tilriver sig kontrol over samfundet og derved over deres egne liv, er de bestemt til atter at forsvinde ind i den rene muligheds anonymitet. Dette gælder selvfølgelig ikke for minoriteten af bevidste revolutionære, som forventer og forbereder nye sociale kampe, og som til den ende ikke blot bekymrer sig om kritikken af det kapitalistiske samfund, men også om kritikken af de midler, der er nødvendige for at afslutte det.

Dette er begrundelsen for venstre oppositionen inden for den kommunistiske bevægelse, som opstod så tidligt som i 1918, og som rettede sig imod bolshevik partiets opportunisme i dets stræben efter at sikre bolshevik regeringens eksistens. Selvom dårlige erfaringer med borgerlig parlamentarisme og med fagforeningernes klassesamarbejdspraksis havde gjort kommunisterne i vesten til anti-parlamentarikkere og fagforeningsmodstandere og således til tilhængere af rådsbevægelsen, så insisterede bolshevikerne på en politisk omvending og en tilbagevending til parlamentarisme og fagforeningsmedlemskab. Kommunistpartierne blev splittet og deres venstrefløj ekskluderet af den Kommunistiske Internationale. Lenins pamflet, *Radikalismen, kommunismens børnesygdom*, (1920) blev skrevet for at ødelægge *venstrefløjens* indflydelse i Vesteuropa.

Med succes'ens prestige på deres side og med de materielle midler til rådighed til at styre, påvirke eller ødelægge rivaliserende sociale bevægelser, lykkedes det bolshevikerne at reducere venstrekommunismen til praktisk ubetydelighed. Men den var aldrig totalt udslettet og er frem til idag fortsat

med at eksistere i mindre grupper i et antal lande. I en periode vandt den ovenikøbet gehør i USA, hvor mangelen på revolutionære betingelser dømte kommunismen til blot at eksistere i ideologisk form. Dannelsen af rådskommunistiske grupper blev først muliggjort under den store depression, hvor man oplevede den spontane vækst af organisationer for dem uden job og af råd af de arbejdsløse.

Da arbejdsløshedsbevægelsen døde hen, valgte gruppen af rådskommunister at fortsætte med at fungere som en uddannende organisation. En splitelse i det Proletariske Parti forøgede deres medlemskab og muliggjorde publiceringen af *Council Correspondence*. Da gruppen blev dannet tog den midlertidigt navnet United Workers Party, som snart blev ændret til Council Communists. Måske skyldtes det gruppens karakter og intentioner, at det ikke lykkedes den at inddrage intellektuelle i sine rækker. Bortset fra artikler oversat fra europæiske kilder, blev alt materiale, som blev offentliggjort i *Council Correspondence*, skrevet af arbejdere eller arbejdsløse arbejdere. Bidragene blev ikke signeret, fordi de udtrykte gruppens meninger, selv om de var skrevet af dens individuelle medlemmer. Der var – selvfølgelig – ingen penge til rådighed til at betale trykning og tidsskriftet blev produceret med frivilligt arbejde. Kun med en udvidelse i antallet af læsere, som faldt sammen med en medlemstilbagegang i gruppen, blev det både muligt og nødvendigt at trykke bladet. I betragtning af det reducerede medlemstal var det imidlertid klart, at *Council Correspondence* ikke skulle virke for en vækst af organisationen, men var praktisk ikke andet end et middel til oplysning om rådskommunismens ideer. Af denne grund blev det besluttet, at ændre navnet til *Living Marxism*. Endelig fik det almindelige forfald af radikalismen, der var resultatet af Amerikas indtræden i 2. verdenskrig, navnet *Living Marxism* til at virke temmeligt prætentivt, ligesom det var en hindring i bestræbelserne på en bredere cirkulation. Det blev ændret til *New Essays*, hvilket imidlertid ikke frembragte de resultater, man havde håbet på. Efter nogle få numre blev det klart, at et tilstrækkeligt antal abonnenter til at gøre bladet finansielt levedygtigt ikke ville dukke op.

Der blev ikke gennem hele *International Council Correspondence's* eksistens gjort noget forsøg på at simplificere dets stil eller indhold, for at tilpasse det bogligt mindre uddannede arbejdere. Intentionen var at hæve deres forståelsesniveau og gøre dem fortrolige med kompleksiteten i sociale, økonomiske og politiske emner. Tidsskriftet var desuden skrevet for politisk avancerede arbejdere og for rådskommunisterne selv, for således at forbedre gruppens kollektive kundskab. Det var et forum for diskussioner, der var uhæmmet af ethvert udtrykkeligt dogmatisk synspunkt og åbent for nye ideer, der havde en vis relevans for rådsbevægelsen. Endelig lykkedes det tidsskriftet at tiltrække

bidrag fra socialistiske skribenter, der ikke var tilknyttet gruppen. Og det havde selvfølgelig nogle akademikers arbejder til sin disposition, som f.eks. Anton Pannekoek (som skrev under pseudonymet J. Harper), en fortaler for arbejderråd lige siden deres første begyndelse. Andre, som Otto Rühle, havde været aktive i arbejdrådene i den tyske revolution. Imidlertid var det Karl Korsch som blev *Living Marxism's* mest prominente akademiske bidragyder og teoretiker for rådsbevægelsen.

For di arbejdsløshed i stor målestok var depressionsårenes vigtigste aspekt, blev der ydet den særlig opmærksomhed i *Council Correspondence* – særlig med henblik på selvhjælp-organisationer og direkte aktioner, der søgte at lindre arbejdsløshedens elendighed. Forbundet med dette i en særlig forstand, men også af generelle grunde, var en omfattende optagethed af det kapitalistiske systems indre modsigelser og disses udfoldelse i løbet af dets udvikling. De kapitalistiske krisers natur blev diskuteret mere intensivt og på et højere teoretisk niveau, end det er almindeligt i arbejder publikationer, idet de omfattede de seneste fortolkninger af marxistisk økonomisk teori og dens anvendelse på de fremherskende betingelser. En grundig genlæsning af de forskellige artikler, der blev viet til dette emne, virker selv idag yderst vigtig, da de hverken har mistet deres aktualitet eller deres validitet.

I politiske udtryk var det den voksende bølge af facisme og dermed sikkerheden for en ny verdenskrig, der optog det meste af pladsen i *Council Correspondence* – ikke bare hvad angår den europæiske scene, men også med hensyn til dens gensidige sammenhæng med Asien og USA. Fra sin første begyndelse blev den tyske »national-socialisme« erkendt som forberedelse til en krig, der skulle genopdele økonomisk magt i verdensmålestok til fordel for den tyske kapitalisme. Reaktionen mod den facistiske imperialisme blev betragtet som lige så bestemt af konkurrerende kapitalistiske interesser som denne selv. Facisme og krig blev set som rettet imod den internationale arbejderklasse, fordi begge søgte at løse krisen med kapitalistiske midler for at opretholde det kapitalistiske system som sådan.

Den anti-facistiske borgerkrig i Spanien som umiddelbart blev en øvelsesplads for 2. verdenskrig, fandt helt naturligt rådkommunisterne – på trods af deres marxistiske orientering – på samme side som anarkosyndikalisterne, selvom omstændighederne tvang sidstnævnte til at ofre deres egne principper i den langvarige kamp mod den fælles facistiske fjende. De essays, der var viet borgerkrigen, var af kritisk karakter, og besad af denne grund en høj grad af objektivitet, som gjorde antifacismens – som en ren politisk bevægelse – fejlslag mere eksplicite. Ikke kun de politisk-militære kampe, de fremmede interventioner og gnidningerne indenfor den anti-facistiske lejr blev fyldestgørende behandlet, men der blev tildelt endnu mere opmærksomhed til den kortlivede

kollektivisering af industri og landbrug i de centre af det revolutionære Spanien, der var domineret af anarkisterne.

For såvidt den kollektive økonomis problem overhovedet var blevet taget op det 19. århundredes socialistiske litteratur, skete det i termer af nationaliseringen af de produktive ressourcer og regeringskontrol af produktion og distribution. Først med den russiske revolution opnåede dette problem en aktuel betydning, selvom de socioøkonomiske betingelser i Rusland ikke tillod andet end en statskontrolleret økonomi, som beholdt alle den kapitalistiske produktions væsentlige kategorier. Dette system kan bedst beskrives som statskapitalisme. Til trods for dets forskelligheder fra den gamle slags kapitalisme, var det, for såvidt som arbejderklassen angår, blot endnu et system af kapitalistisk udbytning. Rådsbevægelsen anerkendte hverken dets planøkonomi som en socialistisk økonomi eller som en overgang til en sådan økonomi, og modsatte sig den ikke bare ved fordømmelser, men ved at udvikle sin egen opfattelse af et socialistisk samfund, som en fri association af producenter med fuld rådighed over al besluttende magt forbundet med produktions- og distributionsprocessen.

Organisationen af socialismen var dengang et tilbagevendende tema i *Council Correspondence* og *Living Marxism*, fordi det spørgsmål der rejstes hverken kunne besvares af den lokale kollektivisering i det økonomisk tilbagestående Spanien, eller af den centralliserede regerings planlægning i det ligeså økonomisk tilbagestående Rusland. Helt generelt blev Ruslands statskapitalisme imidlertid enten begrædt eller fejret som realiseringen af socialisme – eller i det mindste, som vejen der førte til den – og denne illusion var, skønt den hjalp Ruslands statslige interesser, skadelig for den internationale arbejderbevægelse. Det var rådscommunismens opgave, gennem sine publikationer, at bidrage til destruktionen af denne illusion. Der var ikke længere et påtrængende behov for at bekæmpe socialdemokratiet. Det havde allerede gennem sin egen praksis demonstreret sin ikke-socialistiske karakter, og var nu også igang med at skille sig af med sin socialistiske ideologi. Dette gav imidlertid den internationale bolshevismes ikke mindre kontrarevolutionære aktiviteter en ubeføjet nimbus. Meget plads blev derfor givet til analyser af såvel bolshevismens teori som praksis, idet man gik tilbage til dens tidligste kritikere, såsom Rosa Luxemburg, og videreførte denne kritik, idet man fulgte bolshevismens historie frem til 2. verdenskrig. Denne kritik var altomfattende, filosofisk, politisk, økonomisk og organisatorisk, og udtrykte på et tidligt tidspunkt hvad der, blot meget senere, blev en mere bredt accepteret erkendelse af bolshevismens sande natur.

Kritik af den gamle arbejderbevægelse, enten den var reformistisk eller revolutionær i sin taktik udtømmer ikke *Council Correspondence's* repertoire.

Mange af dets artikler og essays behandlede emner af videnskabelig karakter og af mere generel interesse, spændende fra problemer i psykologi, sociologi og litteratur, til emner som geopolitik, nationalisme og imperialism. Et betydeligt antal af disse essays er til stadighed blevet genoptrykt i andre udgivelser, og har tjent forskellige forfattere som materiale til deres egen produktion. Dog syntes i nogle år efter 2. verdenskrig de ideer, der var blevet fremført i rådskommunismens publikationer, at være gået helt tabt. Siden da har en ny interesse i arbejderråd imidlertid frembragt et stort internationalt bibliotek viet til dette emne og dets historie. Denne nye interesse blev utvivlsomt begunstiget gennem institutionaliseringen af arbejderråd, tillidsmænd og arbejderkomiteer i næsten alle vesteuropæiske nationer, af de temmeligt kastrede arbejderråd i den jugoslaviske »markeds-socialisme«, og sidst men ikke mindst, gennem deres opdukken som revolutionære organisationer i de nylige sociale opstande i det »kommunistiske« Polen og Ungarn. I betragtning af denne situation er International Council Correspondence og dets efterfølgere ikke kun af historisk interesse, men kan, på beskeden vis, kaste lys på fremtidig arbejderbevægelses potentialer.

Paul Mattick, 1969

GENUDGIVELSE

PAUL MATTICK

KRISE OG KRISETEORIER

Bogladepriis 48,- kr.

Pris for kurasje-abonnenter 39,- kr.

Køb bogen ved at indsætte ovennævnte beløb på vores giro-konto: Kurasje, Krystalgade 16, 1172 K, giro 7 16 60 44

Bøger af Paul Mattick oversat til dansk

- Marx og Keynes, Blandingsøkonomiens grænser, Røde Hane 1973
- Krise og arbejdsløshed, Arbejdsløshed og arbejdsløshedsbevægelse i USA 1929-35, Kurasje 1973
- Kritik af neomarxisterne, Rhodos 1974
- Kriser og kriseteorier, Kurasje 1974
- Blandingsøkonomien og dens begrænsninger, i: Müller, Neusüss og Mattick, Socialstat og blandingsøkonomi, Danske studerendes Fællesråd 1974
- Kapitalistisk og proletarisk arbejderbevægelse, Kritik af arbejderbevægelsens ideologi og praksis, Rhodos 1975
- Den deflationære inflation, i: Inflation og krise, en antologi, Kurasje 1976
- Forord til Anton Pannekoek, Arbejderråd. Rhodos 1976
- Forord til Anton Pannekoek, Lenin som filosof, Rhodos 1975
- Forord til Henryk Grossmann, Marx, den klassiske nationaløkonomi og dynamikken, Rhodos 1975

Af de artikler af Mattick som er bragt i danske tidsskrifter kan nævnes:

- Arbejdsdeling og klassebevidsthed, produktivt og uproduktivt arbejde, i: Vindrosen 1973 nr. 3
- Om begrebet statsmonopolistisk kapitalisme, i: Kurasje nr. 9 1974
- Arbejdsløshed og krise, Interview med Mattick, i: politisk revy nr. 252, 18.10.74
- Den nuværende krise og den politiske strategi, metodiske og teoretiske problemer omkring analysen af profitratefaldet, en diskussion mellem Elmar Altvater og Mattick, i: Kurasje nr. 12 1975
- Bidrag til Enqueten: Kapitalistisk krise og »økonomisk demokrati«, i: Vindrosen, 5/73
- Om Marx' akkumulations- og sammenbrudsteori, i: Politiske Arbejdstekster nr. 3-4, 1974
- Anmeldelse af K. H. Roth, Die andere Arbeiterbewegung, i: Kurasje, nr. 12. 1975